

Ukrajinci v České republice

Příčinou migračních pohybů – velmi zjednodušeně – jsou rozdíly v politických, ekonomických a sociálních podmínkách v těch zemích, které migranty vysílají a které je přijímají (hrají zde roli přitahující a odpuzující faktory, jako je výše mzdy, lepší životní prostředí, možnost získat zaměstnání, resp. chudoba, nemožnost si najít zaměstnání, politické poměry v zemi a další psychologické faktory). Nejčastěji je však příčinou pracovní migrace rozdílná úroveň mezd (tzn. co si lze v dané zemi za jeden plat pořídit), dále pak rozsah migračních pohybů závisí na nabídce a poptávce po pracovních silách (potřeba zvýšené stavební činnosti, sezónní práce v zemědělství, nedostatek levné pracovní síly, nedostatek určitých profesí).

Velkou většinu Ukrajinců v ČR vedou k pohybu za prací **ryze ekonomické důvody: tristní situace na Ukrajině, velmi nízká životní úroveň obyvatel (v roce 1997 1/3 obyvatel pod hranicí životního minima)** – to jsou hlavní spouštěcí mechanismy této migrace. Někteří Ukrajinci nemají ve své zemi práci vůbec, jiní ji mají, ale nedostávají za ni zaplacenou. Hrubé výdělky celé domácnosti na Ukrajině velmi často nedosahují ani 100 dolarů. Pro určitou část Ukrajinců slouží Česko jako přestupní stanice do bohatší západní Evropy (Izrael, Německo, Španělsko) a nebo Kanady. Pro menší počet lidí může být migrace také jen určitým uspokojením touhy po dobrodružství, snahy zkusit něco jiného někde jinde (spíše pro mladé lidi bez závazků). Ve všech případech hraje velkou úlohu geografická blízkost, ale i kulturní a jazyková podobnost obou národů. Kromě toho, Zakarpatská Ukrajina, odkud se rekrutuje zřejmě nejvíce ukrajinských dělníků a také jedna z nejchudších oblastí Ukrajiny, bývala kdysi součástí československého státu.

Mezi Ukrajinci převažují mladí muži, ženatí a s dětmi. Obecně relativně **vyšší vzdělanostní úroveň Ukrajinců nekorresponduje s typem vykonávaných prací. Velké procento (až 70%) má ukončeno středoškolské vzdělání. Mezi dělníky najdeme i vysoce kvalifikované lidi – učitele, lékaře, hudebníky**, kteří se doma neměli možnost uplatnit. Jejich zaměstnanost převažuje již tradičně **ve stavebnictvích a komunálních službách**, ženy se uplatňují jako **šičky, švadleny, uklízečky a v zemědělství**. Mnoho z nich pracuje za velmi tvrdých podmínek 8 až 12 hodin denně, často o sobotách a o nedělích. Za svou práci dostávají ve většině případech méně než 10 000 korun.

Naproti tomu našim občanům se vyplácí zůstat doma a pobírat podporu v nezaměstnanosti nebo sociální dávky – od výše minimální mzdy se tolik neliší. Pro zaměstnavatele je za dané situace výhodnější zaměstnat cizího pracovníka. I jako legálně zaměstnaný je „levnější“ než Čech. Nemluvě o tom, že pokud není zaměstnan legálně, zaměstnavatel za něj neplatí daně a zdravotní a sociální pojištění. Často se mluví o tom, že Ukrajinci svým nelegálním pobýváním v ČR poškozují naši ekonomiku.

Ukrajinci v České republice

Než však přijmeme toto tvrzení, je třeba si poctivě zodpovědět otázku, zda je vina pouze na straně ukrajinských dělníků, kteří se prostě snaží uživit sebe a své rodiny, nebo i na straně českých zaměstnavatelů, pro něž je levná pracovní síla z Východu zdrojem obrovských zisků. Zda by nebylo lepší umožnit zde lidem z východoevropských zemí důstojně a legálně pracovat, a dosáhnout tím omezení jak daňových úniků podnikatelů, tak vlivu podsvětních „zprostředkovatelských organizací“, které mají z nyní nelegálních pracovníků nelegální – a vysoké – příjmy.

Ukrajinci, kteří chtějí v ČR získat práci, jsou buď najati přímo na Ukrajině českou či ukrajinskou firmou, nebo přijedou do ČR a zde hledají práci. Někteří se vydají na „ukrajinskou burzu práce“ u pražského Výstaviště, kde si ukrajínští občané předávají informace. Jsou i tací, kteří už mají předem kontakt od někoho z přátel. Velmi často dojde k tomu, že společnost, která Ukrajince oficiálně zaměstná, odebere dotyčnému doklady (povolení k pobytu, pas). Tím je snadněji vydíratelný a musí odevzdávat část svého platu tzv. klientovi – ukrajinskému občanovi. I v případě, že jsou pracovníci řádně – legálně – zaměstnáni, stávají se snadným terčem ukrajinských vyděračů – a to hlavně na nádražích, v metru, ve vlacích. Ukrajinci se proto snaží posílat své peníze po známých, někteří, ale těch je opravdu velmi málo, prostřednictvím banky. I někteří podnikatelé se snaží různými způsoby svým zaměstnancům pomáhat, aby o peníze nepřišli.

České státní orgány si v poslední době začínají uvědomovat, že čeští občané některé druhy práce prostě dělat nebudou, zaměstnanost nezaměstnanost. Cizinců je zde ve srovnání se zeměmi evropské unie velmi málo (zhruba 2% populace), valná většina z nich (asi 75%) je ekonomicky aktivních, a nepředstavují tedy žádnou zátěž systému sociálního zabezpečení. Oproti tomu **česká populace stárne: na jednu ženu v plodném věku připadá pouze 1,14 dítěte** (přitom když na každou plodnou ženu statisticky připadají 2 děti, populace stagnuje). Demografický trend se brzy může stát **vážným problémem pro systém sociálního zabezpečení**, snižující se počet mladých, ekonomicky aktivních lidí nebude schopen vydělat na ekonomicky neproduktivní obyvatelstvo. Z těchto důvodů vláda připravuje návrh **aktivní imigrační politiky**, jejímž cílem je zaplnění mezer na trhu práce cizinci. Aktivní imigrační politika skýtá naději na důstojnější práci a život i pro ukrajinské dělníky.

